
Kostrzyn n. Odrą, st. 1, gm. Gorzów Wlkp., woj. lubuskie, AZP 48-6/1

Informator Archeologiczny : badania 33, 176-177

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.
Badania będą kontynuowane.

KOSTRZYN N. ODRĄ, st. 1, gm. Gorzów Wlkp., woj. lubuskie, AZP 48-6/1

- kościół farny NMP – późne średniowiecze

Wykopaliskowe badania archeologiczno-architektoniczne, przeprowadzone w terminie od 15 października do 30 listopada przez mgr. Eugeniusza Wilgockiego (R.W.G. Sp. z o.o. w Szczecinie). Finansowane przez Euroregion Pro Europa Viadrina – Fundusz Phare CBC. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 90 m².

W programie badań było:

- wytyczenie wykopów w obrębie wnętrza kościoła, przede wszystkim w części wschodniej krypty podołtarzowej oraz na wysokości krypty centralnej na osi północ-południe;
- założenie wykopu po zewnętrznej stronie kościoła celem zlokalizowania przypór wskazujących na charakter rozplanowania kościoła;
- dokumentacja zarejestrowanej sytuacji wraz z eksploracją nawarstwień oraz analizą archeologiczną i architektoniczną reliktyw murowanych;
- wytyczenie siatki arowej dla obszaru kościoła wraz z otoczeniem.

Wytyczono 3 wykopy.

Wykop nr 11 przecinał w całości nawę kościoła. W jego obrębie zarejestrowano kilkuwarstwowy układ stratygraficzny, elementy architektoniczne związane z kilkoma etapami przebudowy kościoła, murowane krypty grobowe i groby płaskie. Odkryto 6 pochówków wziemnych w układzie rzędomym, częściowo ze śladami trumien. Szkielety o różnym stopniu zachowania zorientowane były po osi wschód-zachód. Groby te stanowią część starszego cmentarza przykościelnego starszego kościoła, datowane ogólnie materiałem ceramicznym na wiek XV. Odślonięto też trzy krypty murowane (6-8). W krypcie nr 6 znajdował się miedziany sarkofag na kulistych nóżkach, zdobiony złoceniami i datowany na podstawie inskrypcji na rok 1713. Zawierał materiał szkieletowy ekshumacyjny. W krypcie nr 7 znajdowało się 5 dębowych trumien z metalowymi okuciami ustawionych w dwóch poziomach na osi wschód-zachód. Wstępna analiza wykazała, że są to pochówki czwórki dzieci, w tym niemowlęcia oraz jednej osoby dorosłej. W trumnach dzieci zachowały się ubiory w postaci sukienek, czapeczek, wianka i bucików oraz poduszek, na których spoczywały głowy. Kształt trumien, formy okuć, krój ubiorów pozwalają datować te pochówki na schyłek XVII i początek XVIII wieku. Kolejna krypta nr 8 zawierała także kilka trumien, jednak w uzgodnieniu z WKZ w Gorzowie nie dokonano jej eksploracji i została zamurowana.

Wykop nr 12 zlokalizowany był przy północnej ścianie kościoła, po stronie zewnętrznej. Odkryto w nim relikty kruchty, dwóch przypór zewnętrznych, nowożytną kryptę zewnętrzną, mur o niewyjaśnionej funkcji oraz jamę grobową naruszoną przez mur.

Kontynuowano badania w krypcie nr 1 (wykop 1) w pomieszczeniu 2. W warstwach zasypiskowych odkryto wierzchnią płytę z sarkofagu Katarzyny Brunszwickiej z 1584 r., żony Jana Kostrzyńskiego, oraz fragmenty innych cynowych sarkofagów, okucia ozdobne, fragmenty epitafiów etc.

Z badań w IV sezonie uzyskano oprócz metalowych sarkofagów i trumien drewnianych materiał ruchomy w postaci fragmentów okuć metalowych, pochwę szpady (we fragmentach) i inne przedmioty metalowe oraz elementy ubiorów: sukienki, czapeczki, buciki, a także ceramikę (od XIII w. do współczesności), fragmenty kaffli i naczyń szklanych.

Pozostałe relikty kościoła kryją pod ziemią liczny zespół krypt grobowych wewnątrz kościoła, jak również nie mniej liczną grupę na zewnątrz. Usytuowanie kościoła farnego na terenie starego miasta (Twierdza Kostrzyńska) nieużytkowanego od czasów II wojny światowej, rozpoczęty już proces od-

budowy oraz dotychczasowe znaczące efekty badań archeologiczno-architektonicznych wyznaczają dalsze kierunki badawcze.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum w Gorzowie Wielkopolskim. Sarkofag z krypty nr 6 i wieko sarkofagu Katarzyny Brunszwickiej będą konserwowane w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, natomiast elementy ubiorów – w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania będą kontynuowane.

Koszalin – Stare Miasto, Kwartał staromiejski, gm. *loco*, woj. zachodniopomorskie, AZP 15-21 – patrz: nowożytność

KOZÓW, st. 5, gm. Złotoryja, woj. dolnośląskie, AZP 79-18/91

- kopalnia (średniowiecze-nowożytność)

Badania ratownicze przeprowadził Stanisław Firszt (autor sprawozdania). Stanowisko położone na obszarze czynnej żwirowni datowane było dotychczas na okres średniowiecza. Józef Kaźmierczyk widział w nim XIII-, a najpóźniej XIV-wieczny obszar wydobywania złotoosnogo kruszcu związany początkowo z miejscowością Kopacz, a później z miastem Złotoryja. Dotychczasowe wyniki badań archeologicznych w tym rejonie przyniosły znikome ilości materiału zabytkowego, nigdzie nie publikowanego. Według zapewnień prowadzących te prace, były to fragmenty naczyń glinianych, które można było datować na XIII lub XIV/XV wiek. Ślady działań górniczych na tym obszarze wiązano z tym właśnie okresem. Niestety, tak jak ruchomego materiału zabytkowego na tego typu stanowiskach jest niewiele, tak i niewiele zostało z dawnego obszaru objętego pracami górniczymi.

Eksploatacja piasku i żwiru w żwirowni, a co za tym idzie obsypywanie się jej ścian wraz z obiektami archeologicznymi, spowodowała ogromne zniszczenia stanowiska. Jego penetracja w 1995 roku udowodniła, że wymaga ono natychmiastowych prac ratowniczych. Udało się je przeprowadzić dopiero w 1999 roku. Okazało się, że większość obiektów widocznych cztery lata wcześniej przestała już istnieć (patrz TABL. 15 w opracowaniu: „Wyniki prac ratowniczych na stan. 83 na obszarze 79-18 AZP w woj. legnickim”). Tylko cudem (ponieważ nie wybierano tam piasku) ocalał cały jeden obiekt archeologiczny, widoczny w profilu żwirowni, któremu w 1995 roku nadano roboczo nr 1, a w tym opracowaniu z 1999 roku oznaczono literą „K”. Był to szyb górniczy.

Mimo ogromu zniszczeń udało się jeszcze udokumentować pozostałości, które do dzisiaj są widoczne w terenie. Były to: resztki szybów górniczych w części północno-zachodniej stanowiska, hałdy pokruszonych brył kwarcowych i pozostałości płuczek w części północnej oraz koryta i rowy odwadniające w części południowo-wschodniej. Wszystkie te ślady w sposób jednoznaczny potwierdzają i dokumentują w tym miejscu bardzo intensywne, w przeszłości, prace poszukiwawcze lub wydobywcze związane z górnictwem złota.

Uzyskany w 1999 roku materiał zabytkowy to przeważnie fragmenty naczyń glinianych, w tym jeden fragment naczynia pradziejowego. Znaleziono ich niewielką ilość, co jest charakterystyczne dla stanowisk górniczych. Pozwalają one datować stanowisko najwcześniej na przełom XVI i XVII w., a najpóźniej na 2. połowę XVIII wieku. Gdyby w istocie wszystkie ślady działań górniczych pochodziły właśnie z tego czasu, nie mielibyśmy do czynienia ze średniowiecznymi polami górniczymi, ale z próbami wznowienia wydobywania w wiekach późniejszych. Mogło to mieć miejsce podczas wykonywania w 1625 roku wykazu i planu kopalń złota w Złotoryi i okolicach, znanego dzisiaj z kopii z 1825 roku. Plan ten przechowywano w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach pod nr OBB-1153 (ryc. 29). Najbardziej prawdopodobne wydaje się, że najwięcej śladów działań górniczych w tym rejonie pozostawili kopacze właściciela Łukaszowa, niejakiego Stoscha, którzy w 1718